

Nitel Araştırma

İsim Ne Söyler: Nitel Bir AraştırmaYağmur Saklı Demirbaş^{1*}, Faruk Gençöz¹¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye**Makale Bilgisi****Anahtar kelimeler:**isim,
çağırışım,
gösteren,
Lacan,
nitel araştırma,
ayna evresi**Öz**

İsim, kişiyi tanımlayan ve ona doğumundan ölümüne kadar eşlik eden temel kavramlardan biridir. İsim üzerine pek çok alanda çalışmalar yapılmıştır. Bunların arasında psikanalitik çalışmaların yeri klinik anlamda önem arz etmektedir. Lacan'ın teorisine göre, isim kişiyi tanımlamanın yanında kişiye bağlı da olan bir gösterendir. Bununla birlikte, isim ismi veren kişinin kendi bilinçdışı süreçlerini de üzerinde taşır. Bu araştırmada isim olgusu; katılımcıların isimlendirilme süreçleri, çağırışmaları ve aile ilişkileri çerçevesinde incelenerek elde edilen bulgular Lacan'ın bakış açısıyla yorumlanmıştır. Bunun için 22 ve 27 yaş aralığında, kendisine isim koyulma süreçlerini bilen altı üniversite öğrencisi ile yaklaşık bir saat süren görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın veri analizi Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz ile yapılmıştır ve sonucunda da dört tema elde edilmiştir: "İsmim Ben'im", "Hayal Edileni Yansıtmam", "Duruşunu İsimle Gösterme" ve "İsimle Değer Kazanma". "Duruşunu İsimle Gösterme" teması hariç bütün temalar ayna evresinde çocuğun isimlendirilerek Başka'nın onayını alması, kendi imgesiyle özdeşleşmesi ve Başka'nın alanında yer edinmesi ile açıklanmıştır. Duruşunu isimle gösterme teması ise kişinin ayrışma çabasını isim göstereni üzerinden sahnelemesi ile bağlantılı olarak yorumlanmıştır. Sonuç olarak, isim kişinin kendi imgesiyle birlikte etiket olarak taşıdığı ve gelişimindeki temel kavramları yaşantısında tekrarlamasına aracı olan bir gösteren olarak değerlendirilmiştir.

Abstract**Keywords:**Proper name,
association,
signifier,
Lacan,
qualitative study,
the mirror stage

A proper name is one of the main concepts that defines a person and accompanies him/her from birth to death. The concept of the proper name has been the subject of several fields. Psychoanalytic studies related to this topic have an important place among others in a clinical manner. According to Lacanian theory, a proper name is a signifier that defines a person and is bonded to him/her. In addition, it carries the name-giver's own unconscious processes. In the current study, the concept of the proper name was examined in terms of participants' naming processes, associations, and family relations. The results were discussed based on Lacanian theory. For this study, approximately one hour interviews were conducted with six university students whose ages ranged between 22 and 27, who have knowledge about their naming processes. Data were analyzed through Interpretative Phenomenological Analysis. Four main themes came up at the end of the analysis: "Me Name", "Projecting What was Dreamed of", "Showing One's Position by Name", and "Gaining Worth by Name". All the themes except "Showing One's Position by Name" were explained by the mirror stage, at which the child gets approval from Other, identifies with his/her own image and has a place in Other's area. The theme of "Showing One's Position by Name" was interpreted as enacting one's effort to be separated via name as a signifier. To conclude, a proper name was considered as a signifier that a person carries like a label with his/her own image, and it functions as a means of repeating one's main developmental concepts in his/her life.

*Sorumlu Yazar, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 06800, Çankaya, Ankara.

e-posta: yağmursaklidemirbas@gmail.com

DOI: 10.31682/ayna.714959

Gönderim Tarihi (Received): 05.04.2020; Kabul Tarihi (Accepted): 18.05.2020

2148-4376/ All rights reserved.

Giriş

İsim, kişiyi tanımlayan en önemli öğelerden biridir. Bir isim, sahibini tanımlamakla kalmaz; aynı zamanda onu diğer insanlardan da ayırır. İnsan, istisnalar haricinde ölümüne kadar sosyal dünyada bu isimle var olur. Bir insan fiziksel olarak bir yerde bulunabilir fakat tanınmadığı sürece onun “birey” olarak varlığı ortada yoktur. Himes (2016) ismimizin hayata geçiş işareti olduğunu söylemiştir. Verilen isim ve soy isim, bize has yaşamımızı başlatan sembolik tılsımlardır. Literatürde isim konusunu ele alan birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmalar sosyal, dilbilimsel ve kültürel gibi farklı alanların kapsamında yapılmıştır. Dilbiliminde isim verme, kişiyi dilsel bir işarete bağlayan dilsel veya dil dışı bir işlemdir (Kisel ve ark., 2017). Kisel ve arkadaşlarına (2017) göre, isminin anlamı kişide olumlu veya olumsuz çağrışıma sebep olabilir. Mehrabian (1997) yaptığı sosyal çalışmalara dayanarak isimlerin aynı fiziksel görünüşler gibi farklı intibalar bırakabileceğinden bahsetmiştir. Buna örnek olarak; yaygın isimlerin sıra dışı isimlere göre insanlar üzerinde daha olumlu etki bıraktığını söylemiştir.

Çiftler henüz çocukları doğmadan hayallerinde ona verecekleri ismi belirlerler. İsim verme pek çok farklı unsura dayandırılabilir ve pek çok farklı işleve sahip olabilir. Nadav ve arkadaşları (2011) isim vermenin kültüre dayandığını ifade etmiştir fakat yeni dönemde geleneksel olmayan toplumlarda ebeveynlerin çocukları için istedikleri ismi özgürce seçebileceğinden de bahsetmişlerdir. Yalçinkaya (2015) makalesinde isim verme kriterlerini üç başlıkta inceleyerek bunları sosyokültürel, dini ve sosyal kriterler olarak belirlemiştir. Bunun yanı sıra Sakallı (2016) yaptığı alanyazın analizinde Türklerdeki isim verme geleneklerinin özelliklerini altı kategoride toplamıştır: İslami peygamber ve yoldaşlarının isimleri, büyükanne/büyükbaba isimleri, ebeveyn isimleri, büyükanne/büyükbaba dışındaki aile büyüklerinin isimleri, totemistik isimler, arzuya dayalı isimler ve rastlantısal isimler. Seeman (1976) ise makalesinde isimlerin gösteren, çağrışsal, büyülü ve anma işlevlerinden bahsetmiştir. Gösteren işlevi, kişiyi tek ve biricik olarak belirlemedir. Bu işlev kişiyi diğerlerinden ayırma görevi görür. İsimlerin çağrışsal oluşları kişilerin kimlikleri hakkında ipuçları taşıdıklarına işaret eder. Örneğin göçmen bir aile, çocuklarına kendi köklerine dayalı bir isim verdiğinde bu isim çocuğun kökeni hakkında da bilgi içermiş olur. Asimile olmak isteyen göçmenler buldukları ülkenin/kültürün içinden bir isim alarak kendi isimlerini değiştirirler (Coulmont, 2014). Benzer şekilde, dini referanslı isimler de kişileri tanımlamaya yönelik ipuçlarına sahiptir. Bununla birlikte, Fransa’da yapılan bir araştırmada isimle sosyal sınıf arasında da bir ilişki olduğu bulunmuştur (Desplanques, 1986). Popüler isimlerin ilk olarak daha üst sınıflarda olan ebeveynler tarafından çocuklarına verildiği gözlemlenmiştir.

Üst sınıftan olan ebeveynlerin nadir kullanılan isimleri seçmeleri, alt sınıflardan daha farklı olma amacıyla yapılmış olabilir. Alt sınıfların ise sonradan bu isimleri kullanmaya başladığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, Coulmont (2014) ismin sadece etnik kökeni değil, aynı zamanda cinsiyet, yaş ve sosyal kökeni de temsil ettiğini ifade etmiştir. Çocuğa konulan isimde, ismi seçen kişinin uğraşlarına, sosyal arzularına, kendi cinsiyetiyle olan uyumuna, orijinalliğine, ideallerine ve kendi ailesiyle olan bağlarına yönelik izler vardır. İsmi seçen kişi de genelde ebeveynidir.

Seeman'a göre (1976), ismin büyüğü işlevi ise bir isim konulduğunda kişinin o ismin özelliklerini taşımasına olan inançla ilgilidir. Bununla bağlantılı olarak, isim çalışmaları arasında önemli yere sahip olan Jahoda'nın (1954) Ashanti halkı ile yaptığı araştırmada, belli günlerde doğan çocukların belli kişilik özelliklerine sahip olduğuna dair bilgiler edinilmiştir. Ashanti halkındaki inanca göre, bir çocuk çarşamba günü doğduysa daha agresif özelliklere sahip oluyorken pazartesi doğan çocuk daha uysal olur. Ashanti halkı arasındaki bu inançta önemli bir etken dikkat çekmektedir. Çocuk hangi gün doğduysa ona o güne denk gelen bir isim verilmektedir. Jahoda (1954) makalesinde bu konuya değinirken çarşamba günü doğan çocuklara verilen Kwaku isminin kökenine hece bazında bakıldığında "ölmek, öldürmek" gibi anlamlar olduğunun da altını çizmiştir. Nitekim yapılan araştırmada çarşamba günü doğan çocukların suç oranları diğerlerine göre daha fazla çıkmıştır. Fakat burada etkili olan faktörün gün mü isim mi yoksa başka bir dış etken mi olduğu bilinmemektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çocuğun koyulan isimden ve doğduğu günden dolayı belli kişilik özelliklerine sahip olmasından ziyade o özellikleri taşıyacağına dair olan sosyal beklentilerdir. Tüm bu beklentiler, isim vasıtasıyla belirlenmiş olarak çocuğa sunulmuş vaziyettedir. Çocuk da bu beklentilere uyum sağlayarak ona yönelik özelliklerini ortaya çıkarır. Fakat ebeveynler çocuğa hayran oldukları, yüksek nitelikli birinin ismini verdiğinde bu çocukta baskı oluşturur (Himes, 2016). Seeman (1976) ismin anma işlevini, çocuğa ölen bir kişinin ismini koyma şeklinde açıklamıştır. Böylelikle hem ölen kişinin ölümsüz hale geldiğinden hem de onun ismi başkasına verilerek onun onurlandırıldığından bahsetmiştir. Fakat ölen kişinin isminin yeni doğana verilmesine olan bakış açısı bununla sınırlı değildir. Bush (2019) isimlerin tekrar kullanılması üzerine yazdığı makalede, ölen bir kişinin isminin yeni doğan çocuğa verilmesinin o kişiyle olan bağı sürdürme aracı olduğundan bahsetmiştir. Adaş olan, örtük bir şekilde aile anısını canlı tutar ve böylece ölen kişi sembolik olarak hala onların arasında bulunur. Bu, fiziksel yaşamın ötesinde sosyal yaşama bir katkıdır. Aynı zamanda, isimlerin ölüme bir cevap olarak veya ölümü aşma aracı olarak nitelenebileceğinden bahsetmiştir. Örnek olarak, Aşkenaz Yahudi geleneğinde ölen bir yakının ardından yeni doğana onun isminin verilmesinin aile içinde nesiller arası bir devamlılık sağlamayı ifade ettiğini söylemiştir. Bazı toplumlarda,

çocuklara büyükannenin/büyükbabalarının ismini vermek sembolikten ziyade gerçek bir anlam taşımaktadır. Çocuğa büyükannenin/büyükbabanın ismini vermek ebeveynlerin kendi ebeveynlerine yönelik hürmetin bir sembolüken; ismin, ölen büyükanne/büyükbabanın reenkarnasyonla hayata geri dönmelerinin aracı olarak kullanılması yaşamın gerçekliğine atfedilen bir anlam barındırır. Örneğin; Batı Afrika’da ailesel bir reenkarnasyona inanış vardır ve büyükanne veya büyükbabası ölen çocuğa onun isminin verilmesi o kişinin geri dönüşünü ifade etmektedir (Okehie-Offoha ve Sadiku 1995). Bazı aileler ölen çocuklarının da ismini yeni doğan çocuklarına verebilmektedir. Kralov (2015)’a göre, ölen kişinin henüz birey olmayı tamamlayamadığına dair bir inanç ile ismi, onun yaşantısını tamamlamak üzere ikinci çocuğa verilmektedir. Bu şekilde ikinci çocuk, ölenin yaşantısını üstlenir. Bu bir çeşit reenkarnasyon inancıdır. Himes’a göre (2016), ölen çocuğun isminin kardeşine verilmesi çocuğun kaybındaki boşluğun yeni çocukla doldurulmasına tekabül eder. Yeri dolduran çocuk, ciddi kısıtlamalar olmadan bu ismi kabul edemez ve dolayısıyla ruhsal bozukluk yaşayabilir. Bununla birlikte birçok toplumda isim verme bebek ölümlerine karşı bir koruma yöntemi olarak da kullanılmaktadır. Bebeklerin zarar görmesini engellemek için onlara, onları koruyacağı düşünülen isimler verilebilmektedir. Hindistan’da hasta edebilecek veya öldürebilecek kötü ruhlardan korumak için erkeklere Kuriya (çöp yığını) ismi verildiği görülmüştür. Kötü ruhu yanıltma amacıyla bu ismin verildiği ifade edilmiştir (Ogden ve Richard, 1946). Kültürümüzde de bebeği ölümden korumak için benzer bir yol izlenmektedir. Bir ya da daha fazla bebek kaybı yaşamış ebeveynlerin yeni doğan bebeklerine “Satılmış” ismini vermesi buna örnektir. Seeman (1972) çocukların, onlar için bilinçdışı beklentileri olan ebeveynler tarafından isimlendirildiğini yazmıştır. Bu beklentiler sembolik ifadelerini isim şeklinde bulurlar. Bu, aynı zamanda bir yaratıma ve hükmetmeye işaret eder (Himes, 2016).

Psikanalitik kuramın temeli olan bilinçdışı başta Sigmund Freud olmak üzere birçok bilim insanının üzerinde çalıştığı bir kavram olmuştur. Freud (1912-1913), “Totem ve Tabu” isimli kitabında isimlerin bilinçdışı düşünsel etkinliklerde yer aldığından bahsetmiştir. İsim veren kişilerin bilinçdışı faaliyetlerinin isim verme sürecinde aktif şekilde rol aldığından bahsetmiştir. Nadav ve arkadaşlarının (2011) yaptığı araştırmaya göre, ebeveynler isim seçerken çocuklara dil üzerinden kendi narsisistik kişilik özelliklerini de aktarırlar. İsim vermede, zalimce bir değersizleştirme veya süblimasyonu bölen bir isim ebeveynin patolojik narsisizmini yansıtabilir. Bir başka deyişle, ebeveyn çocuğuna isim seçerken kendi patolojisini ne şekilde yönlendireceğini de seçmiş olur. Kendi içsel mekanizmasını isimle iyi bir yöne çekebilecekken çocuğa bu yolun önünü tıkayacak bir isim verebilir. O halde, isimler ebeveynlerin patolojilerini yer değiştirme ile yeni doğana aktardıkları bir araç olarak algılanabilir. Bazı örneklerde, ebeveynler çocuklarının önemini azaltmak için onlardaki gücü

almak isterler. Onlara olumsuz veya özel isimler verirler. Örneğin bir vakada, erkek çocuk sahibi olmak isteyen baba, doğan sekizinci kızına Rahab ismini vermiştir. Rahab, İncil'de adı geçen ilk hayat kadınına işaret etmektedir. Baba, kızına bu ismi vererek eşini ve kızlarını değersizleştirmiştir (Nadav ve ark., 2011).

Bununla birlikte, Freud isimden bahsederken dile vurgu yapmıştır. İsmi'nin kültürün içindeki genel isimlerle bağlantılı olarak, anlam taşıyan ve seslerden oluşan dil şekline bürünmüş bir semptom olduğunu söylemiştir. (akt. Nadav ve ark., 2011). Freud (1900), "Rüyaların Yorumu" kitabında rüya materyallerinin bir yoğunlaştırmaya maruz kaldığından bahsederken ismin de bu yoğunlaştırmaların ürünü olduğunu anlatmıştır. İsim, aynı anda birçok unsuru içinde barındırır. Rüyalardaki yoğunlaştırma ve yer değiştirme de en bariz şekilde kelimelerde ve isimlerde görünür. Her ebeveyn veya çift, içsel ve dışsal bir süreçten geçerek ismin ilk fikrini veya semptomunu yoğunlaştırarak o ismi taşıyacak çocuğa yerleştirir (Nadav ve ark., 2011). Jacques Lacan da tıpkı Freud gibi dilin öneminin altını çizmiştir. Lacan, 11. Seminer'inde (1964) "Bilinçdışı dil gibi yapılanmıştır." diyerek bilinçdışı süreçlerle dil arasındaki bağın kuvvetini vurgulamıştır. İsimlerin de dilin alanına ait olduğu bilgisi göz önünde bulundurulduğunda, Lacan'ın teorisinin isim incelemelerine ışık tutan bir yanı olduğu açıktır. Bu bağlamda, Lacan'ın kuramının temel kavramlarından olan simgesel düzen, dili ve sosyal düzeni temsil etmesi açısından isimle ilişkilidir. Lacan'a göre kişinin ilişkilendiği üç düzen vardır: Gerçek, İmgesel ve Simgesel (Evans, 2003). Simgesel düzen, ensest yasağı ile kişinin imgesel düzleminin üzerine yazılmaya başlar (Fink, 2007). Lacan'a göre ensest yasağını işleten, "Baba-nın-adı" diye adlandırdığı annenin arzusunun nedenidir. Bu noktada, çocuk annenin eksiği ile karşılaşır. Annenin eksiğinin isimlendirilmesi ile çocuk simgesel düzene girerek yasaya tabi hale gelir. Lacan, simgesel düzenin kurulmasını dil ile de ilişkilendirerek çocuğun dili yaratıcı şekilde kullanabilmesinin altını çizmiştir. Bu şekilde, çocuk dilin içinde var olan ve bilinçdışı olan bir özne haline gelir. Simgesel düzenin temel unsurlarından bazıları da gösteren ve gösterilendir. Gösterenler bir başka gösterene işaret eden unsurlardır. Örneğin; "kitap" denildiğinde akla "ders" gelebilir. "Ders" denildiğinde de "sınıf" gelebilir. Her bir kelime başka bir kelimeye işaret eder. Gösterenleri göstergelerden ayıran en önemli özellik gösterenlerin "diğerlerinden ayrı olma" fonksiyonudur. Göstereni, gösterilene ya da anlama bağlayan şey onun diğer gösterenlerden farklıdır (Pluth, 2007). Yani; bir sözcüğün işaret ettiği anlama başka bir sözcük işaret etmediğinde, o diğer sözcüklerden ayrılmış bir gösteren olur. Bu da gösterenin gösterilen etkisi olarak Lacan'ın teorisinde yer bulur. Gösterenler tek başına anlamsızken bağlandıkları gösterilenler -ki onlar da başka gösterilenlerin gösterenleridir- ile bir zincir oluşturarak anlam kazanırlar. Bu zincire "gösterenler zinciri" denir. Gösterenler zinciri, gösterenlerin serbest çağrışımla birbirleriyle olan bağlantıyı ifade eder (Evans, 2003).

Örneğin; “ağaç” denildiğinde kişinin aklına yaşadığı evin yanındaki söğüt ağacı gelebilir. Bu “söğüt ağacı” ona çocukluğunda abisiyle birlikte onun dalında salıncakla sallandıkları anısını getirebilir. Sonrasında salıncaktan düşüp ağladığını anımsayabilir. Zincir bu şekilde devam eder. Bu da kişinin sembolik dünyasını oluşturur. Gösterenler kişiseldirler ve hep aynı anlama işaret etmezler (Himes, 2016). Gösterenlerde de olduğu gibi, her kişinin ismini anlamlandırması da kendisine özgüdür. Pluth (2007), gösterenleri konu alan kitabında Lacan’a göre öznenin gösterenlerden oluştuğundan bahseder. Özneyi temsil eden şey gösterenlerdir. Temsil edilenin “arzulanan” özne olduğu ve bu nedenle de temsil etme ve özdeşleşme arasında yakın bir ilişki olduğunu söyler. Kimlik, her zaman diğerleri tarafından arzulananı içerir. Bu arzu Başka tarafından dil aracılığıyla çocuğa aktarılır (Homer, 2013). Lacan, Başka’yı simgesel düzen; yani içine doğduğumuz dil olarak tanımlar. Bu dil; kültürü, yasayı ve düzeni temsil eder. İçinde bulunduğumuz dil de doğal olarak ebeveynlerimizin dili olur. Çocuk doğduğunda bu dilin içinde var olur ve onu öğrenip Başka’nın alanında yer edinmeye, kendisini ifade etmeye çalışır. O halde, Başka en başta ebeveynidir. Çoğunlukla ilk bakımı veren kişi olarak annedir (*mOther*). Lacan’a göre, özne Başka’nın alanında bir gösteren olduğunda doğar. O nedenle, özne çocuğa isim verildiğinde; yani çocuğa, ona işaret eden bir *gösteren* verildiğinde doğmuş olur. Burada ailenin beklentileri, istekleri veya pişmanlıkları yer alabilir. Çocuğun var olacağı bir gösteren ortaya çıktığında, çocuk o gösterene bağlanır. Himes (2005), ismin çocuktaki temel gösteren olmasına vurgu yaparak onun çocuğun kaderini belirlediğini ve geçmişini yönlendirdiğini söyler. Aynı zamanda, isim ile isimlendirilen arasındaki boşluktan da bahseder. İsim hiçbir zaman özneyi “tamamen” karşılamaz. Geride her zaman özneye dair bilinçdışı bir hakikat kalır. Gösteren ile gösterilen arasındaki boşluk, isimle özne arasında da yer alır. Bu boşluk öznedeki kastrasyonun, yani Baba-nın-Adının gelişiminin yol açtığı eksikliğe işaret eder. Lacan (1964-1965) 12. Seminer’inde ismin anlamdan çok, bütün bir bildiriler toplamı taşıdığını söyler. Bu araştırmada, kişilerin isimlerinin hayatlarında nasıl bir karşılık bulunduğu Lacanyen bakış açısıyla çalışılmıştır.

Bu çalışmada katılımcılardan detaylı bilgi almak ve öznelliğe odaklanabilmek amacıyla nitel araştırma yapılmıştır. Nitel araştırma, incelenen olgu hakkında zengin bir tanımlama sağlamakla birlikte bir deneyimin niteliğine odaklanır (Pietkiewicz ve Smith, 2012). Araştırma, Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA) deseninde düzenlenmiştir. YFA, olaylara ve sonuçlarına odaklanmak yerine kişinin attığı anlama odaklanır (Larkin ve Thompson, 2012). Önemli olan bir deneyimin katılımcı için ne anlama geldiğidir. Bununla birlikte, YFA bireysel farklılıkları araştırmaya yardımcı bir yöntemdir (Larkin ve Thompson, 2012). Klinik psikoloji çalışmalarında, özellikle de psikanalitik odaklı çalışmalarda öznelğin önemi oldukça büyüktür. Katılımcının öz değerlendirmesinin ve kendi deneyimlerinin araştırılan olgu

hakkında daha hakiki bilgi vereceğini düşündüğümden bu deseni tercih ettim. Burada bahsettiğim hakikat, öznel bir hakikattir. YFA, kişinin bir konuyu/olayı nasıl algıladığını, nasıl deneyimlediğini kendisinin ve araştırmacının yorumuyla detaylı bir şekilde inceleme imkânı sunar (Smith ve Osborn, 2007). YFA’da araştırmacı, katılımcının ne söylediğine veya yazdığına bakarken ne düşündüğünü ve ne hissettiğini de anlamaya çalışır (Smith ve Osborn, 2007). Böylelikle, YFA araştırmacının öznelliğini de dikkate alır ve çalışmaya dahil eder (Larkin ve Thompson, 2012). Klinik psikoloji alanında kişinin kendisini süreçleri üzerinde çalışması büyük bir önem arz etmektedir. YFA ile araştırmacı kendi öznel deneyimlerini de inceleme fırsatı bulur.

Örneklem

Bu araştırmada YFA kriterleri çerçevesinde amaca uygun örneklem yapılmıştır. Bunun için katılımcılar kendilerine isim verilme hikayelerini bilen, üniversitede lisans veya lisansüstü eğitim aşamasında olan, 22-27 yaş aralığındaki 4 kadın ve 2 erkekten oluşmaktadır. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcılar sosyal medyada yapılan duyuru vasıtasıyla araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. YFA’da örneklem boyutu küçüktür (Smith ve Osborn, 2007). Bu araştırmada da YFA’ya uygun olarak küçük boyutlu bir örneklem oluşturulmuştur. YFA’da önemli olan heterojen ve büyük bir grubu temsil eden bir katılımcı grubu değildir. Aksine, katılımcıların daha homojen ve o özellikte olan bir grubu temsil etmesi önemlidir. Katılımcı grubunun eğitim düzeyi sınırlandırılarak belli bir sosyoekonomik ve entelektüel kesimi belirtmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda, katılımcıların yaş skalasının sınırlı tutulması da belli jenerasyon özelliklerine sahip olmaları için yapılmıştır. Bu şekilde daha homojen bir grup oluşturulması amaçlanmıştır. Kendilerine isim koyulma hikayelerini bilmeleri katılımcıların çalışmaya dahil edilme kriteri olarak belirlenmiştir. Böylece katılımcıların isim koyulma süreçleriyle ilgili oldukları ve bu süreçlerin kişisel yaşantılarında belli bir yeri olduğu varsayılmıştır.

Tablo 1.

Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yiğit	Nehir	Adile Şirin	Ferhat Kaan	Feride Nisa	Ezgi Ece
Yaş	27	24	22	25	23	22
Eğitim	Yüksek Lisans	Yüksek Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Lisans	Lisans
Cinsiyet	Erkek	Kadın	Kadın	Erkek	Kadın	Kadın

Prosedür

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik izin alınmıştır. Katılımcılardan gönüllü katılım formu imzalanmış bir şekilde alınıp çalışma sonrasında katılımcılara katılım sonrası bilgi formu verilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşme soruları açık uçlu olacak şekilde oluşturulmuştur. Görüşmede "İsminizin anlamı nedir?" "Size neden bu isim verildi?" ve "Siz isminizi nasıl değerlendiriyorsunuz?" gibi sorular sorulmuştur. Görüşme esnasında katılımcıların serbestçe konuşmaları desteklenmiştir. Aynı zamanda, katılımcılara rahatsızlık hissettikleri anda görüşmeyi yarıda bırakabilecekleri bilgisi verilmiştir. Görüşmeler Orta Doğu Teknik Üniversitesi AYNA Klinik Psikoloji Destek Ünitesi görüşme odalarında yapılmıştır. Her görüşme yaklaşık bir saat sürmüştür. İlk görüşme pilot görüşme olarak değerlendirilmiştir. Pilot görüşme sonrası alınan geri bildirimlerle görüşme yapısı düzenlenmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek sonrasında yazıya dökülmüştür. Veri toplama süreci yaklaşık bir ayda tamamlanmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi için YFA yönergeleri izlenmiştir. YFA'ya göre, öncelikle ilk transkript üzerinde çalışılarak katılımcının anlatımındaki anlamlar yorumlarla birlikte çıkartılır. Sonrasında aradaki bağlantılara bakılarak alt temalar oluşturulur. Bir katılımcının analizi bittikten sonra diğer katılımcıya geçilir ve aynı yöntem tekrar edilir. Katılımcıların anlatımlarındaki alt temalar çıkarıldıktan sonra birbirleriyle karşılaştırılarak üst temalar oluşturulur (Smith ve Osborn, 2007). Bu süreçte, transkriptler tekrar tekrar okunarak yeniden değerlendirilir.

Araştırmanın Güvenirliği

Morrow (2005) nitel araştırmalarda öznellik, refleksivite, verinin uygunluğu ve yorumun uygunluğu şeklindeki temel standartlardan bahseder. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardaki nesnelliğin aksine öznellik olduğunu söyler. Araştırmacının kendi deneyimleri ve görüşü araştırmada etkindir. Bir diğer standart olan refleksivite, araştırmacının bir akran grubunun veya araştırma ekibinin araştırmacının süreçteki reaksiyonlarına ayna tutmasıyla olur. Böylelikle araştırmacı kendi deneyimlerini anlamlandırmış olur. Benim bu araştırma konusuna olan ilgim, kendi kişisel tarihemden gelmektedir. İsim konusu ve kendi ismimin hikayesi yaşantım süresince odak noktam olmakla birlikte gerek ailemde gerek sosyal çevremde konuşulan bir konu haline gelmiştir. İsmimle ilgili yaşadığım zorluklardan dolayı

ismimi değiştirdim ve yeni bir ada adapte olmaya çalıştım. İsmimden ötürü yaşadığım sosyal zorluklar bir yana, bunun aile içindeki yansımalarının ve bana olan etkisinin farkındalığıyla bu konuyu çalışmaya yöneldim. İsmimin ve ismimi değiştirmemin psikolojik süreçlerimde yer edindiğini ve bilinçdışında sandığımdan daha farklı bir yerde olduğunu fark ettim. Araştırma sürecinde de yaşadığım çeşitli zorluklar/aksaklıklar gerek kendi kişisel analiz sürecimde gerek akran grubumda ele alınan konular oldu.

Bulgular

Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz sonucunda dört üst tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar “İsmim Ben’im”, “Hayal Edileni Yansıtma”, “Duruşunu İsimle Gösterme” ve “İsimle Değer Kazanma” şeklindedir. Aktarılan sonuçlarda katılımcılar için takma isimler kullanılmıştır. Tek ismi olanlar için tek takma isim, iki ismi olanlar için iki takma isim seçilmiştir. Takma isimler, katılımcıların söylemleriyle örtüştüğü düşünülen isimler arasından seçilmiştir.

İsmim Ben’im

“İsmim Ben’im” üst teması katılımcıların isimlerine yönelik olumlu tutumlarıyla birlikte, isimleriyle karakter özellikleri ve görünüşleri gibi kimliklerine yönelik eşleştirmelerini kapsamaktadır. Üst temanın “İsmim Ben’im” şeklinde oluşturulmasının sebebi de budur. Katılımcılar isimlerinin kendilerini tanıttığını anlatarak isimlerinin benlikleriyle özdeş olduğunu belirtmişlerdir. Yani ismin karşılığı “ben” olmuştur. Aynı zamanda, isimlerini sahiplenici bir tutum da sergilemişlerdir. Bu sebeple, “benim ismim” diye yorumlanan söylemleri de bu temaya uygun görülmüştür. Bu temada, kişi ismini sahiplendiğinde onu kendi hayali ile eşleştiriyor olabileceği düşünülmüştür. Başka özellikler düşünmek yerine, kendine ait olan ve benimsediği bir açıdan konuşuyor olabileceği yönünde değerlendirme yapılmıştır.

Nehir’e ismi hakkındaki düşüncesi sorulduğunda “Bana orijinal geliyor. Gerçekten anlamına uygun olduğumu düşünüyorum aslında. Bir şeyleri böyle önceden hissetmek konusunda filan. Buna inanıyorum yani. Böyle sanki bir bütün gibi hissediyorum. Böyle ismime tam olarak uygunum gibi. Bana da güzel geliyor. Orijinal geliyor yani.” demiştir.

Ferhat Kaan isminin kendisiyle uyumunu şu şekilde aktarmıştır:

Ben uzun zaman kendi ismimin anlamına baktıktan sonra hep böyle benim kişiliğime oturduğunu düşündüm. Gerçekten öyle bir şey var mı diyordum hani çünkü bana çok uyuyordu. Kendimle ilgili özellikle lise zamanlarında üniversitenin başında çok klişedir, kendinizi beş şeyle tanıttın söyleyin. Beni anlatacak en iyi şeyler böyle adımın anlamıydı. Gerçekten öyle düşündüm. Çok iyi anlatıyordu beni.

Ezgi Ece, ismini fiziksel özellikleriyle bütünleştiren bir katılımcıdır. İsmi düşünüşünde aklına neler geldiği sorulduğunda “Aslında kendime benzer bir silüet çıkıyor düşününce. Belki başka birinin adı da Ezgi Ece olsaydı ve ben onu görmeden tarif etseydim derdim ki ‘herhalde kıvrıktır’. Öyle bir şey geliyor direkt. Kendime benzetiyorum. Belki bütünleştiğim için.” cevabını vermiştir.

Yine Ezgi Ece ismine yönelik beğenisini “Yani bilmiyorum. Bence çok güzel. Ya kendi adım olmasaydı ben de kızıma böyle bir isim koymak isterdim. Ya hem anlamlı hem kulağa hoş geliyor hem orijinal gerçekten. Kombin yapan insan sayısı çok azdır eminim ki.” ifadesiyle açıklamıştır.

Hayal Edileni Yansıtma

İkinci üst tema “Hayal Edileni Yansıtma” üst temasıdır. Bu tema katılımcılara ismi veren kişinin ismi neden seçtiği, isme nasıl bir anlam atfettiği ile katılımcıların özelliklerinin benzerlik göstermesini içermektedir.

Nehir, anne babasının geleneği kırmak istedikleri için ona anneanne/babaanne isimlerini vermediklerini söylemiştir. Orijinal bir kimlik kazanması için ona orijinal bir isim verdiklerini anlatmıştır. Kendisini tanıtırken “Mesela orijinallik. İşte farklı olmayı sevmem gibi ya da farklı olanı sevmem. Bunların yine farklı bir şey yaratacağını düşünüyorum. Hep böyle yapılan şeyler değil de benim kendi farklı özelliklerimle ya da düşüncelerimle oluşacak başka bir şeyler.” demiştir.

Görüşme esnasında Nehir’in ismini annesinin belirlediği ve annesinin bu isme sahip kişilerin belli özellikleri olduğuna inandığı üzerine konuşulmuştur. Nehir, bu kişiliği “Duygusal, yaratıcı ve bir şeyleri önceden tahmin edebilen” şeklinde aktarmıştır. İsmi koyan kişinin isme yaptığı atıf çocuktan nasıl biri olmasını istediğine işaret ediyor olabilir.

“Ben de duygusal yönü çok ağır basan biriyim ama aynı zamanda da tedbirli de birisiyim...bazen böyle içime doğuyor bir konuyla ilgili...Mesela bir yere gideceğim. Birden ‘gitmeyeyim’ diyorum...Böyle bir his geliyor...Çoğu zaman haklı çıkıyorum.

Adile Şirin, ilk ismini babaannesinden aldığını, ikinci isminin ise abisinin ismiyle uyumlu olduğu için ona verildiğini söylemiştir. Kendisini nasıl tanımladığı sorulduğunda söylediği ilk şey “Uyumlu insan olduğumu düşünüyorum.” olmuştur. Aynı zamanda, babaannesini anlatırken onun otorite sahibi olduğunu, bir şeyleri tatlılıkla kontrol altına aldığını ve evi çekip çevirenin, evin direğinin o olduğunu söylemiştir. Bununla birlikte, ismini anlatırken de pek çok kez “naif silüetin altındaki güç” diye nitilemede bulunmuştur. Görüşme esnasında da bu niteliği kendisiyle bağdaştırmıştır. Babaannesinin otorite modelinin de bu yönde olduğu

düşünülerek Adile Şirin'in babaannesiyile bir benzerlik kurduğu şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Duruşunu İsimle Gösterme

Bu üst tema hem isim verenlerin hem de ismi kullananların isim üzerinden gösterdikleri pozisyonları içermektedir. İsmi verenler geleneğe göre bir pozisyon belirlerken isim sahipleri “birey olma” çabaları içinde bir pozisyon almışlardır. Bununla birlikte, iki isimli katılımcıların hangi ismi kullanacağını buldukları ortamda nasıl bir pozisyon sergileyecekleri ile bağlantılı olarak seçildiği anlaşılmıştır.

Feride Nisa, ilk isminin babaannesinin ismi olduğunu söylemiştir. Babaanesi öldükten sonra doğan ilk kız çocuğu olduğu için ona bu ismin verildiğini anlatmıştır. İkinci isminin ise ailede fazlasıyla dede/babaanne ismi olduğundan dolayı nüfusta karışıklık çıkmaması için verildiğini söylemiştir. Nüfus karışıklığı olmaması için ikinci ismin verilmesinin ailesinde gelenek haline geldiğini de belirtmiştir. Feride Nisa, ilk ismin onun için aileyi temsil ettiğini ve Nisa'nın ailesinden farklı olduğu belirterek ikinci ismini kullandığını söylemiştir. İsim koyulurken hedeflenen amaç, çocuğun yaşantısında isteği/hayali haline gelebilir. Feride Nisa'nın ikinci isminin ayrırcı bir amaçla koyulmuş olması o ismi ailesinden ayrı tuttuğu alanlarda kullanması ile bağlantılı olabilir.

Ben biraz kendi kimliğimi kazanma aşamasında...yani ailemden biraz da farklı bir görüşüm var ve farklı yaşam tarzım var. Ve bu noktada, kendi kimliğimi kazanma aşamasında 'Nisa'yı kullanmayı tercih ettim...Çünkü ailemden biraz uzaklaşmaya başladığımda ve kendi çevremi oluşturmaya başladığımda Nisa'yı kullanmaya başladım.

Feride Nisa, ikinci adının anlamının birçok dilde “kadın” cinsiyetiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Kendisini tanımlarken de iki yönü olduğunu ve bunların çatışma içinde olduğunu söylemiştir. Feride'nin daha ailenin görmek istediği, muhafazakâr tarafı olduğunu; Nisa'nın ise daha kendisini tanımlayan bir tarafı olduğundan bahsetmiştir. İki ismi, iki farklı karakter olarak anlatırken “Nisa” için “Kendi istediğini yapan daha böyle, biraz daha feminist bir tarafı olan; yani kendini gerçekten ‘kadınım’ dediği; yani kız çocuğu kavramından kadın kavramına geçmiş bir karakter olarak nitelendiriyorum.” ifadesinde bulunmuştur.

Ezgi Ece ailesinin ona “Ece” diye seslendiğini fakat kendisinin okul ve arkadaş ortamında “Ezgi”yi kullandığını söylemiştir. İki ismi arasındaki farkı şu sözlerle ifade etmiştir:

Eve geldiğim zaman hani ailede Ece, bütün sülalede aslında beni Ece diye çağırıyorlar. Ece diye biliyorlar. Orada daha böyle tanımlar şeydi. Sakin, sessiz, işte yardım ediyor.

Mutfaktaki işe yardım eder. Ece, misafirler geldi, onlara yardım eder. İşte çok uyumludur. Çalışkandır kızımız, öyledir böyledir. Onların biraz da tanımlamasıyla bağdaştırdığım şey oldu. Ece ismini belki onunla bağdaştırdım. Ama küçükken mesela kendi kendime konuşurken şey yapardım Ezgi daha böyle çılgın yönüm, Ece daha böyle sakin yönüm.

Daha sonra şunları eklemiştir:

Ailede falan beni biraz daha beni şey biliyorlar. Çekimser biliyorlar. Ağırbaşlı falan biliyorlar. Ama biz küçüklüğümüzde yani ben küçükken çok fazla taşınırdık... Hani böyle 2-3 senede falan okul değiştirdim. Bu sefer sürekli yeni ortamlara girmem gerekiyor. Tamamen o çekimser kızdan çıkıp hani Ezgi olmam gerekiyor ki insanlarla tanışayım, gideyim arkadaş olayım. 'Aa merhaba ben de sizinle oynayabilir miyim?' diyecek kişi mesela benim için Ezgi'dir.

Sıradaki alıntı isim verenlerin geleneğe karşı sergiledikleri duruşa örnek teşkil etmektedir. Nehir ailesinin, memleketinin geleneklerine yönelik tavrını "Orada genelde böyle geleneksel eskilerin isimlerini koyuyorlar çocuklara ya da anneannelerinin/babaannelerinin isimlerini. Annemle babam da bu geleneği kırmak istemiş biraz da." şeklinde anlatmıştır.

İsimle Değer Kazanma

Son üst tema "İsimle Değer Kazanma" temasıdır. Bu tema katılımcıların isimleri vasıtasıyla sosyalleşmelerini, tanınmalarını, hatırlanmalarını ve kendilerini daha özel hissetmelerini içermektedir.

Yiğit isminin bir akrabalarının adı olduğunu ve onun ölümünden sonra kendisine verildiğini söylemiştir. Ölen kişinin iyi bir insan olduğunu ve konuştuğu insanların onu sevdiğini söylemiştir. Dedesinin de o kişiye değer verdiğini ve ismi kendisine dedesinin verdiğini söylemiştir. Yiğit, isminden memnun olduğunu ve değer verilen kişinin ismini taşımamanın hoş olduğunu söylemiştir. İsme atfedilen duygu ismin sahibinde yer bulabilir. "Onunla bir tutuluyormuş gibi...Böyle düşünülmesi hoşuma gidiyor gibi bir şey yani. En azından oluşturduğu his o yani, itiraf etmek gerekirse...Sevilen bir kişiydi."

Ezgi Ece şu ifadeyi kullandı:

Gerçekten bir ortama girdiğimde ya da dediğim gibi bir sürü okul değiştirdim, her okul değiştirdiğim insanlar ismimi ilk sorduğunda ya da okuduğunda 'Aa çok güzel bir isim gerçekten' şöyle böyle konuşuyorlar üstünde. İsmime dayalı hep bir geri dönüş alıyorum. Bunun üzerine sohbetler geçiyor genelde...Sonuçta beni anlatan, beni tanımlayan bir kelime ve bunun üzerinde biz de konuşmuş oluyoruz. İnsanların daha böyle ismimle beni bağdaştırması artıyor gibi diyebilirim. İnsanların aklına bir sürü Merve girmiş olabilir. Merve deyince ilk 'hangi

Merve?’ diye sorabiliyor insanlar ama Ece deyince o kadar olduğunu hissetmiyorum. Direkt insanlar tanıyabilir... Ezgi Ece deyince direkt beni hatırlayacakları bir anı oluyor.

Feride Nisa ise “Tanıdığım insanlarla çok fazla iletişimim olmasa bile isimimden dolayı yani karşılaştığımda daha rahat iletişim kurabiliyorum. Çünkü en basit şekilde ismimi açıklarken biraz daha iletişim kurmuş oluyoruz. O bir anekdotta bulunuyor.” şeklinde örneklendirdi.

Tartışma

Bu çalışmada, kişilerin isimlerinin hayatlarında nasıl bir simge olduğunu anlamak için kendi isim hikâyelerini bilen 22-27 yaş arası üniversite öğrencileri ile görüşmeler yapılmıştır. Veri, Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz ile analiz edilmiştir ve sonucunda dört üst tema bulunmuştur. Katılımcıların isimlerine yönelik tutumları, isimlerini nasıl algıladıkları ve kendileriyle nasıl ilişkilendirdikleri önemli bulgulardan olmuştur. Bu bulgular sonucunda, katılımcıların isimlerini kendi etiketleri olarak gördükleri düşünülmüştür. Bu etiketler; sadece onlara özgü, onlara ayrılmaz şekilde bağlanmış ve onları bir veya iki kelimeyle tamamen anlatan niteliktedirler. Bununla birlikte, isim verenlerin hayalleriyle isim sahiplerinin özelliklerinin benzeşmesi de yine altı çizilecek bir sonuç olarak araştırmada yer edinmiştir. Katılımcıların sosyal ilişkilerini ve bu ilişkilerdeki pozisyonlarını isimlerine atfetmeleri de kayda değer bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları Lacanyen bakış açısına göre değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ilk teması “İsmim Ben'im” olmuştur. Bu temada katılımcılar isimlerinin kendileriyle nasıl güçlü bir bağ içinde olduğunu ve isimlerini nasıl sahiplendiklerini anlatmışlardır. İsimle bu şekilde bir özdeşleşmek Lacan'ın “Ayna Evresi” olarak adlandırdığı dönemle bağlantılı bulunmuştur. Evans (2003), Lacan'a göre ayna evresinin öznellik yapısının temeli olduğunu söyler. Bu evre çocuğun 6 -18 aylık gelişim sürecinde yer alır. Ayna evresi, çocuğun aynada yansıyan görüntüsüyle identifikasyon kurması ile egosunun oluşmasını belirtir. Çocuk altı aylıkken kendi bedenindeki koordinasyon becerisi tam olarak gelişmemiştir. Aynadaki yansımasına baktığında oradaki görüntüsünü bir bütün olarak görür. Kendi hareketlerini tam anlamıyla kontrol edemiyorken karşısında gördüğü bütünlük çocukta çelişkiye yol açar ve agresif bir gerilmeye neden olur. Bu gerilme, çocuk aynadaki yansımasıyla identifikasyon kurduğunda çözülmüş olur. Buradaki olaylar imgesel boyutta yer alır. Ayna evresinin simgesel yanı da vardır. Çocuk aynada kendi yansımasını gördükten sonra dönüp onun bakımını sağlayan kişiye; yani Başka'ya bakar. Başka'nın ona “Bu sensin, X (ismi)!” demesiyle çocuğun aynadaki görüntüsü ona sunulmuş olur. Pluth (2007) burada iki gösteren

olduğunu söyler: İsim ve Başka'nın onayı. Elde edilen “İsmim Ben'im” temasında da katılımcıların ayna evresinde görüntüleriyle ve gösteren olarak isimleriyle identifikasyon kurdukları söylenebilir. Böylece, aynadaki yansımayı içselleştirmişlerdir. Bu durum, hem isimleriyle benliklerinin (*ego*) birbirlerine bağlanmasını hem de bunu kabul ederek Başka'nın gösterdiği tanımanın alanına girdiklerini gösterir. Nehir'in “Böyle ismime tam olarak uygunum gibi” demesinin buna güzel bir örnek oluşturduğu düşünülmüştür. İsimle olan uyumunu anlatırken kendisinin isme uygunluğuna vurgu yaparak ismin Başka'dan geldiğini ve onun da o ismin altını doldurduğunu anlatmış olmuştur. Bu durum, aslında ikinci tema olan “Hayal Edileni Yansıma” ile de oldukça bağlantılıdır. İsmi verenlerin çocuklardan beklentileri vardır ve bu beklentiler isme aktarılmıştır (Seeman, 1972). Tıpkı Freud'un (1900) yoğunlaştırma ve yer değiştirme olarak anlattığı kavramlardaki gibi isim, ebeveynlerin çocuk için -bununla bağlantılı olarak kendileri için de- hayal ettiklerini onlara yansıtmalarına ve hatta onlara ne olmalarını istediklerini söylemelerine imkân sunan bir gösterge olmuştur. Katılımcıların isimlerinin nasıl ve neden seçildiğine dair verdikleri bilgilerin onların kişilik özellikleriyle ve yaşam tarzlarıyla örtüşmesi Himes'in (2005) ismin kaderi belirlediği yönündeki fikrini destekler niteliktedir. Ayna evresinde çocuğun benliğiyle birlikte benlik ideali de oluşur (Fink, 1997). Çocuk ebeveynlerinin ideallerini özümseyerek onlara uygun şekilde yaşamaya çalışır. O idealleri referans noktası olarak kendisini değerlendirir. Bu noktada, Lacan'ın “İnsanın arzusu Başka'nın arzusudur (*Man's desire is the desire of Other*)” sözü önemlidir (Lacan, 1964). Öznenin arzusu, Başka'nın arzusunun düzleminde inşa edilir. İnsanın arzusunun oluşma sebebi Başka'nın arzusudur (Fink, 1997). Kendimize ait olduğunu düşündüğümüz isteklerimiz, duygularımız, yargılarımız aslında bize bir başkasından gelmiş olabilir. Buradaki Başka, en temelde de ebeveynlerimizdir. Çocuk hep ebeveynlerinin ne istediğini anlamaya çalışır. Böylelikle isteklerine karşılık vererek onların onay ve sevgisine talip olur. Bu şekilde, onların arzusu aslında kendisinin arzusuymuş gibi bir yapılanma baş gösterir. Bu doğal bir süreçtir. Arzularımız, Başka'nın arzusundan doğar ve daha sonra arzuda ayrışmaya gidilir. Fakat özne hayatı boyunca bu arzu karmaşasını yaşar. Ebeveynler arzularını çocuklarına verdikleri isimde açığa çıkarırlar. Bu bir çeşit projeksiyon olarak da düşünülebilir. Çocuk, ebeveynin arzusunu isimde ve isimlendirme hikayesinde keşfederek ona göre kendi şeklini oluşturur.

Üçüncü üst tema “Duruşunu İsimle Gösterme” teması olarak değerlendirilmiştir. Bu tema isim verenlerle isim sahiplerinin, isim aracılığıyla belli bir pozisyon göstermelerini kapsamaktadır. Ebeveynlerin isim verirken aldıkları tavır yine kendi ebeveynlerine yönelik bir duruşa işaret ediyor olabilir. Onların ismini veya geleneğe dahil olan bir isim vermek mi yoksa tamamen geleneğin dışında kalan farklı bir isim vermek mi? Ebeveynler bu seçime göre kendi pozisyonlarını belli ediyor olabilirler. Bu, onların Başka ile olan ilişkisine dair bir ipucu niteliği

taşıyor olabilir. Araştırmaya dahil olan katılımcılar ebeveynler değil de isim sahipleri olduğu için değerlendirmenin, onların kendileriyle ilgili söyledikleri üzerinden yapılmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. İki isimli katılımcıların bir kısmı aile ve arkadaş/okul alanlarında bir ayrıma giderek isim kullanımlarını buna göre düzenlemişlerdir. Ailede kullanılan isim, ailede daha kabul gören ve ailenin takdir ettiği karakteri yansıtan niteliğe sahipken arkadaşların yanında veya okulda kullanılan isim kişinin daha sosyalleşmesine elveren, daha kendisine özgü bir niteliktedir. Bu ayrımın yapılması Lacan'ın ayrışma kavramıyla bağlantılı görülmüştür. Başka'nın arzusundan yaratıldığımdan onun arzusuna takılı kalırız (Fink, 1997). İzleyeceğimiz yol, onun arzusundan ayrışıp kendi arzumuzun yönünde hareket etmektir. Çünkü ancak bu şekilde öznelleşebiliriz. Aksi takdirde, bizim sandığımız isteklerimiz, hayallerimiz, duygu ve düşüncelerimiz Başka'nın alanında kalmaya devam eder. Kişi hayatında ayrışma(ma)yı pek çok kez sahneleyebilir. Bu bir romantik ilişkide, bir kurumla ilişkide veya bir öğretmenle ilişkide de görülebilir. Çocuk, doğduğunda kendisini anne ile bir bütün olarak algılar. Bu ben-merkezli algı annenin arzusunun çocuktan başka bir yere yönelmesiyle dağılır. Yani, anne ve çocuk arasında bir üçüncü kavram girer. Lacan bu kavrama “Baba-nın-Adı” der ve onu annenin arzusunun göstereni olarak tanımlar (Fink, 1995). Böylelikle çocuk annenin arzusundan sıyrılarak kendi arzusuna yönelebilir. Bu ayrışma çocuğun öznelleşmesi açısından çok büyük bir önem taşır. Kendi öznel yaşantısını kurabilmek için çocuk da anneden ayrılmaya çalışır. Örneğin; 2 yaşlarında bir çocuk annesinin eteğine yapışmakla özgürce dolaşabilmek arasında tereddüt yaşayabilir. Bu üst temadaki örnekler de bu tereddütle bağlantılı olarak yorumlanabilir. Bu, Başka olan ailenin arzusunda kalmakla kendi arzusunun peşinden gitmek arasında yaşanan bir tereddüttür. Seçilen isimler bu tereddüttün gösterenleri olarak var oluyor olabilirler. Bireyselleşmeye yöneldikleri alanlarda ailenin kullanmadığı ismi seçerek kendilerine ait bir alan yaratıyor olabilirler.

Son olarak, “İsimle Değer Kazanma” üst teması tartışılacaktır. Katılımcıların hepsi bir şekilde sosyal kazançlarını isimlerine atfetmiş görünmektedirler. Kimisi farklı bir isme sahip olduğu için daha kolay sosyalleştiğini, kimisi nadir bir isme sahip olduğu için daha özel hissettiğini, kimisi ise ismi farklı olduğu için daha akılda kalıcı olduğunu anlatmıştır. Bunlardan bahsederken karşılardaki kişilerin rollerini vurguladıkları fark edilmiştir. Fakat bu meselede katılımcıların isim üzerindeki kazançları aslında kendilerinin isimleriyle ilişkileriyle bağlantılı olabilir. Katılımcıların isimlerinin kullanımından dolayı deneyimledikleri, aynada kendilerini nasıl gördükleriyle veya görmek istedikleriyle bağlantılı olabilir. Ayna evresinde üzerimize yapıştırılan isim bizi hem oluşturan hem de tanımlayan bir gösterendir. Ayna ise hem kendimizi gördüğümüz hem de bize bakını (*Başka*) gördüğümüz; yani onun gözünde kendimizi gördüğümüz bir araçtır. Ayna evresinde onaylanma ve takdir

edilme ile birlikte kişinin kendine dair bir imgesi oluşur (Fink, 1997). Kişinin kendisini nasıl gördüğü de tamamen aynada ne gördüğüyle ilgilidir. Katılımcıların ortaya koyduğu değer kavramı, aynada gördükleri veya görmek istedikleri olabilir. Bu da tanımlandıkları kelimeyi kullanmaktan daha kuvvetli bir biçimde gösterilemezdi: isimleri.

Araştırmanın klinik psikoloji ve terapi alanına katkı sağladığı düşünülmektedir. İsimler, insanları tanımlayan, geçmişi hakkında bilgi içeren ve ebeveynin çocuğa yönelik arzusunu sembolize eden gösterenlerdir. Terapötik çalışmada, isim üzerine yapılacak detaylandırma hastanın patolojisine ışık tutabileceği gibi içinde bulunduğu psikolojik duruma da işaret edebilir. Nitekim Lacan 9. Seminerinde (*Özdeşleşme*) analitik çalışmada ismin ne kadar önemli olduğundan ve bir analistin hastaya nasıl seslenildiğini bilmesi gerekliliğinden bahsederek ismin çalışılmasının başka diğer konuları da gündeme getireceğini vurgulamıştır.

Bu araştırma, nitel araştırmanın doğası gereği küçük bir örneklem üzerinde yapılmıştır. Dolayısıyla araştırma sonucu sadece 22-27 yaş arasındaki kendi isim hikayelerini bilen üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Bu nedenle genellenebilirliği yoktur. Araştırmanın bir sınırlılığı, katılımcıların hepsinin Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinden oluşmasıdır. Bu nedenle ODTÜ kültürünün, yapısının içinde bulunan kişilerdirler. Bir diğer sınırlama ismin sadece sahibiyle görüşülerek incelenmesidir. İsmi veren kişinin etkisi görülmüş olsa da onun kendi motivasyonunun daha net anlaşılması için kendiyile görüşülmesi faydalı olabilir. Gelecek araştırmalar için isim verenlerle çalışılması bu açıdan fayda sağlayabilir. Aynı zamanda, iki isimli olan, ismini beğenmeyen ve ismini değiştiren kişilerle çalışmanın da isim konulu analitik çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

Kaynakça

- Bush, S. J. (2019). Re-using the names of newborns: Symbolic reincarnation in an age of infant mortality. *Names*, 67(2), 100-112. doi: 10.1080/00277738.2018.1536186
- Coulmont, B. (2014). Changing one's first name in France: A fountain of youth? *Names*, 62(3), 137-146. doi: 10.1179/0027773814Z.00000000080
- Evans, D. (2003). *An introductory dictionary of Lacanian psychoanalysis*. Hove: Brunner-Routledge.
- Desplanques, G. (1986). Les enfants de michel et martine dupont s'appellent nicolas et céline. *Économie et Statistique*, 18, 63–83.
- Fink, B. (1995). *The Lacanian subject: Between language and jouissance*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Fink, B. (1997). *A clinical introduction to Lacanian psychoanalysis: Theory and technique*. Cambridge: Harvard University.
- Fink, B. (2007). *Fundamentals of psychoanalytic technique: A Lacanian approach for practitioners*. New York: W W Norton.
- Freud, S. (1900). *Interpretations of dreams. The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, Vol. XIII*. London, UK: Vintage, The Hogarth Press, 2001.
- Freud, S. (1912-1913) *Totem and taboo. The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, vol. XIII*. London, UK: Vintage, The Hogarth Press, (2001).
- Himes, M. (2005). What is in a name? Reflections on Lacanian perspective. *Journal for Lacanian Studies*. 3(2), 209-221.
- Himes, M. (2016). *The power of names: Uncovering the mystery of what we are called*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Homer, S. (2013). *Jacques Lacan* (A. Aydın, Çev.). Ankara: Phoenix. (2004)
- Jahoda, G. (1954). A note on Ashanti names and their relationship to personality. *British Journal of Psychology. General Section*, 45(3), 192–195. doi: 10.1111/j.2044-8295.1954.tb01244.x
- Joubert, C. E. (1991). Relationship of liking of one's given names to self-esteem and social desirability. *Psychological Reports*, 69(3), 821-822.
- Kisel, O. V., Zerkine, N. N., Savinova, Y. A., Zalavina, T. Y., Kozhushkova, N. V. ve Mikhaylov, V. V. (2017). Linguistic and social aspects of name giving motivation. *Espaço Plural*, 18(36), 297-316.
- Kralova, J. (2015). “What is social death?” *Contemporary Social Science*, 10(3), 235–248.
- Lacan, J. (1961–1962). *The seminar of Jacques Lacan. Book IX: Identification* (C. Gallagher, Çev.). Yayınlanmamış.
- Lacan, J. (1964). *The seminar of Jacques Lacan: The four fundamental concepts of psychoanalysis* (A. Sheridan, Çev.), A. New York: W. W. Norton & Company.
- Lacan, J. (1964–1965). *The seminar of Jacques Lacan. Book XII: Crucial problems in psychoanalysis* (C. Gallagher, Çev.). Yayınlanmamış.

- Larkin, M ve Thompson, A. (2012). In *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: a guide for students and practitioners* (pp. 99- 116). Oxford: Wiley & Sons. doi: 10.1002/9781119973249
- Mehrabian A. (1997). Impressions created by given names, *Names*, 45(1), 19-33. doi: 10.1179/nam.1997.45.1.19
- Nadav, M., Ephratt, M., Rabin, S. ve Shiber A. (2011). Names and narcissism: A clinical perspective on how parents choose names for their newborn. *Names*, 59(2), 90-103. doi: 10.1179/002777311X12976826704082
- Ogden, C. K. ve Richards, I. A. (1946). *The meaning of meaning*. San Diego, USA: Harvest Book.
- Okehie-Offoha, M. U. ve Sadiku, M. N. O. (1995). *Ethnic and cultural diversity in Nigeria*. Trenton, NJ: Africa World Press.
- Pietkiewicz, I. ve Smith, J. A. (2012). Praktyczny przewodnik interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w badaniach jakościowych w psychologii. *Czasopismo Psychologiczne*, 18(2), 361-369.
- Pluth, E. (2007). *Signifiers and acts: Freedom in Lacan's theory of the subject*. New York: SUNY Press.
- Sakallı, E. (2016). New trends in name-giving in Turkey. *Voprosy Onomastiki*, 13 (1), 171-177. doi: 10.15826/vopr_onom.2016.13.1.010
- Seeman, M. V. (1972). Psycho-cultural aspects of naming children. *Canadian Psychiatric Association Journal*, 17(2), 149-151.
- Seeman, M. V. (1976). The psychopathology of everyday names. *British Journal of Medical Psychology*, 49(1), 89-95. doi: 10.1111/j.20448341.1976.tb02356
- Yalçınkaya, B. (2015). Almanca ve Türkçe ad verme gelenekleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55 (1), 363-379.

What Does a Name Say: A Qualitative Research

Summary

The proper name is one of the important concepts that defines a person. In the literature, there are some studies investigating names and naming process from different perspectives. One of these perspectives has a focus on the name-giving process. Naming process is perceived as important as the names themselves. According to Freud (1912-1913), names have a relation with unconscious processes, concerning the person who gives the name. Seeman (1972) reported that individual(s) giving the name, which are usually parents, had some unconscious expectations regarding the child who was named. According to Lacan, the name of a child is one of the signifiers that has a place in the signifying chain, and it is linked to the child, which makes him or her a subject (Pluth, 2007). Current research known as “What Does a Name Say: A Qualitative Research” aimed to examine the concept of name with 22-27-year-old university students who had knowledge about their naming process, in light of Lacanian Theory. Data was gathered through approximately one hour long interviews. The interviews were semi-structured. Open-ended questions were asked to participants. Throughout the interviews, the focus was on the naming process and associations of participants concerning their names and their familial relationships. For data analysis, the Interpretational Phenomenological Analysis was used. First, audio records of interviews were written down as transcripts. Then, themes were formed throughout several analyses of every transcription. In the end, four main themes became evident: “Me Name”, “Projecting What was Dreamed of”, “Showing One’s Position by Name”, and “Gaining Worth by Name”. The participants seemed to identify themselves with their names. They mentioned that their ego revealed itself via their names. Also, they interiorized their names by showing positive attitudes towards their names. It was inferred that participants was trying to actualize their parents dreams who, in fact, nominated the name. There was a parallel line between what their parents dreamt of when choosing their names and what our participants have become. Their characteristic features- as they defined themselves- were quite similar to their parents’ wishes. The participants thought about their names as facilitators for their social relations and for being recognized/remembered. They were feeling very special about this function. Moreover, it was understood that participants used their names in a manner of being an individual. They positioned themselves by their names. Especially, participants with two names mentioned that they used different ones when they were with their families and when they were with their friends or at school. They tried to separate from their family, and become an independent person, an individual by their own. The first three themes were found as related to the mirror

stage from Lacanian theory. The ego of a person is formed in front of the eye of the Other, and naming a child is labeling him/her by the name with all the images coming from Other. The child identifies with this specular image under the roof of his/her name. Choosing their names by their positions were found as related to the separation concept. The participants use their names like a tool to separate themselves from their parents. They re-act their separation related scenes in their lives by their names as signifiers.